

## Beslut

---

efter riktad tillsyn inom området skolpliktsbevakning i Falu kommun och Gruvrisskolan

Falu kommun

791 83 Falun

[skolkontoret@falun.se](mailto:skolkontoret@falun.se)

Gruvrisskolan

791 56 Falun

[gruvrisskolan@falun.se](mailto:gruvrisskolan@falun.se)

## Riktad tillsyn inom området skolpliktsbevakning i Falu kommun och Gruvrisskolan

### Helhetsbedömning och beslut

---

Skolinspektionens riktade tillsyn inom området skolpliktsbevakning syftar till att säkerställa skolpliktiga barns rätt till utbildning. Skolinspektionen ska bedöma om kommunen och skolor belägna i kommunen uppfyller författningarnas krav med avseende på skolpliktsbevakning.

Skolinspektionen har vid den riktade tillsynen inom området skolpliktsbevakning i Falu kommun funnit att Skolnämndens kännedom om frånvaron i stort i kommunen är låg. Skolkontorets rutiner för information till nämnden behöver därför förbättras.

Elevfrånvaron är ett växande problem inom kommunens skolverksamhet. Därför har frånvarosituationen följts upp och analyserats i kommunen. Förvaltningen efterfrågar numera rutinmässigt uppgifter om skolornas elevfrånvaro. Kommunen har därmed på central nivå generell kunskap om hur frånvarosituationen ser ut. Däremot har politikererna i Skolnämnden inte någon kunskap om frånvaron då Skolkontoret inte rutinmässigt informerar om situationen och nämnden inte heller har efterfrågat sådan.

Vid den riktade tillsynen i Gruvrisskolan, som är den kommunala skola i Falu kommun som ingår i tillsynen, framkommer att rutinerna för frånvarorapporteringen på skolan inte fungerar tillfredsställande och därför behöver åtgärdas.

Utöver detta har inte Skolinspektionen funnit annat än att författningarnas krav uppfylls inom området skolpliktsbevakning.

**Skolinspektionen har i tillsynen av Falu kommun identifierat följande brister inom kommunens ansvarsområden som måste åtgärdas:**

- Kommunen saknar tillräcklig kunskap om frånvarosituationen i kommunens skolor och saknar därmed underlag för att se till att skolpliktiga elever i dess grund- och särskola fullgör sin skolgång (3 kap. 13 § första stycket första meningen skollagen).

**Skolinspektionen har i tillsynen av Gruvrisskolan identifierat följande brister som måste åtgärdas:**

- Gruvrisskolan har inte fungerande rutiner för frånvarorapportering (3 kap. 13 § första stycket första meningen och 3 kap. 11 § skollagen).

Bedömningar redovisas i bilagorna 2-3.

Brister inom Falu kommuns ansvarsområde ansvarar kommunen för att åtgärda. Brister i verksamheten vid Gruvrisskolan ansvarar rektor och Falu kommun för att åtgärda. Kommunen ska lämna redovisning till Skolinspektionen i Umeå senast den 3 juni 2011.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit projektledare Jonas Nygren samt undervisningsråden Elisabeth Fogelberg och Stefan Persson.

**På Skolinspektionens vägnar**

Elisabeth Ahlgren

Enhetschef

Lena Ålander

Undervisningsråd

**Bilagor:**

|                 |                                                      |
|-----------------|------------------------------------------------------|
| <b>Bilaga 1</b> | <b>Allmänt om tillsynen</b>                          |
| <b>Bilaga 2</b> | <b>Beskrivning och bedömningar för Falu kommun</b>   |
| <b>Bilaga 3</b> | <b>Beskrivning och bedömningar för Gruvrisskolan</b> |

## Allmänt om den riktade tillsynen

---

I den riktade tillsynen undersöker Skolinspektionen ett avgränsat område i ett begränsat antal kommuner och skolor. Målet med denna riktade tillsyn är att bedöma om kommuner och huvudmän för fristående skolor samt skolor belägna i kommunerna uppfyller författningarnas krav med avseende på skolpliktsbevakning. Syftet med detta är att säkerställa alla skolpliktiga barns rätt till utbildning.

Bestämmelser om skolpliktsbevakning finns i skollagen. Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning till dess.

De frågeställningar som ska besvaras inom ramen för den riktade tillsynen är följande.

- Har kommunen fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i kommunen är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt?
- Har kommunen och skolorna fungerande rutiner för frånvarorapportering?
- Fullgör huvudmannen för de fristående skolorna sin anmälningsskyldighet till hemkommunen när skolpliktig elev i de fristående skolorna är frånvarande i stor utsträckning utan giltig orsak?
- Lämnar huvudmannen för de fristående skolorna snarast uppgift till elevens hemkommun när skolpliktig elev börjar eller slutar vid skolan?
- Har skolorna fungerande rutiner för att ta reda på orsaken till att eleven är frånvarande och för att kunna åtgärda den frånvaro som inte beror på att eleven är sjuk eller har annat giltigt skäl att utebli?
- Vilka strategier tillämpar skolorna för att få eleven att åter delta i undervisningen?

Falu kommun och Gruvrissskolan ingår i Skolinspektionens riktade tillsyn inom området skolpliktsbevakning. Falu kommun och Gruvrissskolan besöktes den 25 november 2010 av Lena Ålander och Stefan Persson. Den riktade tillsynen omfattar 50 skolor och 28 kommuner. Tillsynen kommer att resultera i dels en övergripande rapport, dels ett beslut med bedömningar för respektive huvudman och skola där Skolinspektionen bland annat tar ställning till om skolförfattningarnas krav uppfylls.

Underlaget för Skolinspektionens bedömningar är dokument från kommunen och skolan samt den information som Skolinspektionen samlat in vid intervjuer och samtal med tjänstemän vid skolförvaltningen och ordförande i skolnämnden samt rektor och representanter för personalen vid Gruvrissskolan.

Företrädare för kommunen och rektorerna har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i detta beslut.

## Beskrivning och bedömningar för Falu kommun

---

Falu kommun är länsresidensstad i Dalarnas län och med sina drygt 55 000 invånare den största kommunen i länet. I Falu kommun leds utbildningsverksamheten av Skolnämnden med tillhörande förvaltning, Skolkontoret leds av en skolchef med underställda skolformschefer. För grund- och sarskola i kommunen ansvarar således en grund- och sarskolechef.

Inom verksamheten finns förskola, grundskola och obligatorisk sarskola, gymnasieskola och gymnasiesarskola, dans- och musikskola samt sfi, sarsvux och grundläggande vuxenutbildning. Grundskolan, förskoleklass och integrerad skolbarnsomsorg omfattar cirka 6 400 elever inklusive sarskolan, fördelade på 26 skolenheter. Tre fristående grundskolor finns inom kommunen.

### Har kommunen fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i kommunen är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt?

#### Bedömning:

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

#### Författningshänvisning:

3 kap. 1 § och 13 § första stycket skollagen.

#### Beskrivning och motivering:

Kontroll av att alla skolpliktiga elever folkbokförda i Falu kommun har skolplacering genomförs på kommunnivå i det digitala systemet Procapita.

Kontrollen av skolpliktsbevakningen genomförs vid läsårsstart och därefter för inflyttade elever en gång per vecka. Kommunens folkbokföringsprogram, Tekis, uppdateras varje vecka och avisering sker därefter till Procapita för bevakning av inflyttade elever i skolpliktig ålder.

Vid inskrivning av elev som inte är folkbokförd i Falu kontrolleras folkbokföringsuppgifterna i programmet Populus. Kommunen får inte alltid information från en avlämnande kommun utan administratörerna måste ringa och kontrollera uppgifter.

Det är inte så vanligt förekommande att elevärenden har förts vidare till de sociala myndigheterna, enligt uppgift handlar det om ett par gånger per termin som en anmälan gjorts till socialnämnden.

Skatteverket underrättas vid misstanke om felaktig folkbokföringsadress för elev som inte går att nå för kontroll av skolplikten.

Kommunens ansvariga administratörer för elevregistrering och elevärenden har enligt egen uppgift bra kontakt med de fristående skolorna i kommunen.

För de elever som går i andra kommuners skolor kontrollerar de ansvariga administratörerna alla uppgifter direkt själva i stället för att vänta på att de kommunerna eller skolorna ska ta kontakt för interkommunal ersättning.

### **Har kommunen fungerande rutiner för frånvarorapportering?**

#### **Bedömning:**

Kommunen saknar tillräcklig kunskap om den totala frånvarosituationen i kommunens skolor och saknar därmed underlag för att se till att skolpliktiga elever i dess grund- och särskola fullgör sin skolgång.

#### **Författningshänvisning:**

3 kap. 13 § första stycket första meningen skollagen.

#### **Beskrivning och motivering:**

Skolpliktsbevakning innebär inte bara att bevaka att elever är skolplacerade, utan också att bevaka att elever fullgör sin skolgång. Det är av stor vikt att det på huvudmannanivå finns klara och fungerande rutiner för hur problem i enskilda fall som en skola behöver hjälp att hantera eller inte längre kan hantera lyfts till huvudmannanivå. Det är vidare av stor vikt att förvaltning och nämnd har kännedom och kunskap om såväl den totala frånvaron i skolorna som de elever som har frånvaro i stor utsträckning. Förvaltningen har ansvar för de övergripande strukturerna gällande insamling av information från skolorna. Utifrån sammanställningar av frånvaron i skolorna kan kommunen göra analyser och dra slutsatser för att ge stöd åt skolorna och vidta olika typer av insatser.

Frånvarorapportering i Falu kommun sker på skolorna. Alla 7–9-skolor i kommunen använder det elektroniska frånvarosystemet Skola 24. Under nästa läsår ges enligt kommunen information och utbildning till resterande grundskolor. De grundskolor som väljer att dokumentera och följa upp frånvaron på annat sätt ska använda metoder som motsvarar kvaliteten i Skola 24.

Enligt intervjuer behöver frånvarorapporteringen förbättras på vissa skolor. Vid den riktade tillsynen i Gruvrisskolan, som är den kommunala skola i Falu kommun som ingår i tillsynen, framkommer att rutinerna för frånvarorapporteringen på skolan inte fungerar tillfredsställande och därför behöver åtgärdas. För bedömning av den besökta Gruvrisskolan, se vidare under bilaga 3.

Bland annat på grund av dessa brister i frånvarorapporteringen har kommunen ingen samlad bild av hur frånvarosituationen ser ut eller hur situationen ser ut på respektive skola. Kommunen måste därför se till att frånvarorapporteringen genomförs enligt de

rutiner som finns på skolnivå för att tydligare kunna följa upp och analysera frånvaron vid kommunens skolor.

Då elevfrånvaron varit ett växande problem inom kommunens skolverksamhet har frånvarosituationen följts upp och analyserats i kommunen. Förvaltningen efterfrågar numera rutinmässigt uppgifter om skolornas elevfrånvaro.

Enligt intervjuer ska alla skolpliktsfrågor på delegation återrapporteras till skolchef och vidare till nämnden. All långvarig frånvaro ska finnas samlad i en pärm som tas med vid nämndsmöten. Nämnden blir dock inte aktivt informerad, men kan ta del av pärmens innehåll.

Kommunen har därmed på central nivå generell kunskap om hur frånvarosituationen ser ut. Däremot har politikerna i Skolnämnden inte någon kunskap om frånvaron då Skolkontoret inte rutinmässigt informerar om situationen och nämnden inte heller har efterfrågat sådan.

Det finns så kallade "hemmasittare" i kommunens skolor, det vill säga elever med stor frånvaro och även elever som har långa perioder utan skolgång. Ett annat problem är elever som begär ledighet för längre perioder. Det är rektor på respektive skola som beviljar ledighet upp till 10 dagar. Beviljande av ledighet längre än 10 dagar ska enligt skolnämndens delegationsordning beslutas av skolchef med möjlighet till delegation till grundskolechef. Kommunen har numera en restriktiv hållning till ledigheter och har i direktiv till skolorna angett gemensamma regler för att begränsa frånvaron.

För att belysa och komma tillrätta med problem med långvarig ogiltig frånvaro i Falu kommun har initierats ett utvecklingsarbete som resulterat i ett uppdrag att samverka mellan kommun och landsting att utarbeta en handlingsplan för att främja skolnärvaro. Handlingsplanen ska utgå från ett samverkansperspektiv mellan skola, socialtjänst, BUP, habilitering och ungdomsmottagning.

## Beskrivning och bedömningar för Gruvrisskolan

---

Gruvrisskolan omfattar förskoleklass och grundskolans årskurser 1–9 och har två olika upptagningsområden beroende på vilken årskurs eleverna går i. I F-6 kommer eleverna från närliggande bostadsområden. Från och med årskurs 7 omfattar Gruvrisskolans upptagningsområde även andra bostadsområden längre bort och det är inte ovanligt att elever som hör till andra skolors upptagningsområden i kommunen söker sig till skolan.

På Gruvrisskolan finns två rektorer som ansvarar för verksamheterna från förskoleklass till årskurs 6 respektive årskurserna 7–9. Det finns 10 arbetslag på skolan, ett för varje årskurs inom 7–9-verksamheten. Elevantalet på skolan uppgår till cirka 480 och i årskurserna 7–9 vid tillsynsbesöket höstterminen 2010 fanns det 295 elever.

### Har skolan fungerande rutiner för frånvarorapportering?

#### Bedömning:

Gruvrisskolan har inte fungerande rutiner för frånvarorapportering.

#### Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen och 3 kap. 11 § skollagen.

#### Beskrivning och motivering:

Frånvarorapporteringen genomförs vid kommunens skolor. Kommunen har börjat installera ett databaserat system för frånvarorapportering, Skola 24. Vid besökstillfället hade detta system installerats vid kommunens samtliga skolor med 7–9 verksamhet. Övriga skolor ska också få systemet installerat. Föräldrar kommer, när systemet är igång, att ha möjlighet att gå in i systemet och se sina barns frånvaro.

Vid Gruvrisskolan finns rutiner för hur frånvarorapporteringen ska genomföras i Skola 24. Då en elev är sjuk ska vårdnadshavare ringa till skolan och meddela detta. Det finns ingen personal som tar emot samtalet, utan anmälan görs i en röstdatabas. Vid intervjuer uppges att detta nya system skulle kunna vara en bidragande orsak till att elever sjukanmäls i högre utsträckning än tidigare.

Läraren ska i anslutning till genomförd lektion snarast föra in all frånvaro. Dock framkommer vid tillsynsbesöket att bara cirka hälften av skolans lärare rapporterar in elevers frånvaro på det sätt som finns föreskrivet.

**Har skolan fungerande rutiner för att ta reda på orsaken till att eleven är frånvarande?****Bedömning:**

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

**Författningshänvisning:**

3 kap. 13 § första stycket första meningen och 3 kap. 11 § skollagen samt 6 kap. 8a § grundskoleförordningen.

**Beskrivning och motivering:**

Gruvrisskolan följer Falu kommuns olika handlingsplaner "Handlingsplan för kontroll och utredning av olovlig frånvaro" och "Policy för barn och ungdomar i behov av särskilt stöd i Falu kommun" för arbetsgång och rutiner på skolorna för närvarokontroll.

Skolan har på eget initiativ sammanställt frånvaron för elever i årskurs 7–9 och i en rapport redovisat resultat som visade att det fanns elever som hade mer än 20 procents frånvaro. Som tidigare påpekats tros en bidragande orsak vara att det inte finns någon personal som tar emot sjukanmälningar då vårdnadshavare ringer in på morgonen. Elevassistent, administratör eller mentor ska samma dag ringa tillbaka till ej sjukanmäld elev och vårdnadshavare för att utreda varför eleven inte är i skolan.

Skolan har i sin uppföljning och analys bland annat tittat på om det finns något samband mellan elevers frånvaro och ämnen, undervisning, schema och särskilt stöd. Elevhälsan på Gruvrisskolan är nära inkopplad vid enskilda elevärenden där hög frånvaro ofta är ett av problemen. Elevhälsans personal har bland annat genom samtal med elev, vårdnadshavare och undervisande lärare utrett elevens situation för att få en bild av möjliga orsaker till frånvaron.

**Har skolan fungerande rutiner för att kunna åtgärda den frånvaro som inte beror på att eleven är sjuk eller har annat giltigt skäl att utebli?****Bedömning:**

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

**Författningshänvisning:**

3 kap. 13 § första stycket skollagen och 6 kap. 8 a § grundskoleförordningen.

**Beskrivning och motivering:**

Gruvrisskolan agerar enligt intervjuer omgående och på ett tydligt sätt när problem med elevfrånvaro dyker upp. Det finns en ärendegång som beskriver lärarens, arbetslagets, elevhälsans och rektorns uppgifter. Skolan har i dessa fall nära och återkommande kontakter med hemmet, och gör hembesök för att få eleven tillbaka till skolan.

Det är skolans uppfattning att man i de flesta fall lyckas att få eleverna tillbaka i undervisning. Elevhälsan har en roll här då den enskilde läraren och arbetslaget behöver stöd och insatser. Personalen agerar genom att signalera till elever att man inte accepterar ogiltig frånvaro och skolan tillsätter resurser, bland annat genom personal, på så kallade hemmasittare, det vill säga elever som inte kommer till skolan. Tidigare var det vanligare med hemundervisning, nu är målet att så snabbt som möjligt med samtal, stöd, insatser på skolan, samverkan med föräldrar och i förekommande fall med sociala myndigheter och BUP, få eleven tillbaka till skolan.

Kontakten med socialtjänsten är enligt skolan god. Personalen kan också vid intervjuer vid tillsynen berätta om goda exempel där man lyckats.

Enligt rektorn prioriterar man på skolan att snabbt utreda och vidta åtgärder för elever med hög frånvaro. Det kan både gälla särskilt stöd för de elever som är i behov av det, handledning till lärare enskilt eller i arbetslaget samt insatser mot kränkningar och mobbning.